

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1845

Vragen van de leden **Peters** (GroenLinks), **Van Bommel** (SP) en **Pechtold** (D66) aan de ministers van Defensie en van Justitie over *de Argos-berichtgeving over een standrechtelijke executie op 7 augustus 2002 in de omgeving van Kaboel, Afghanistan*. (Ingezonden 7 oktober 2009)

1

Kunt u de uitspraak in de uitzending van het programma Argos bevestigen of weerleggen, dat de foto van een Afghaans lijk, die in de uitzending wordt besproken en op hun website staat, ook een been van een Nederlandse militair weergeeft?¹

2

Hoe verklaart u dat de foto volgens Argos is genomen op 7 augustus 2002 tussen 6–6:15 uur 's ochtends door Nederlandse commando's? Kunt u bevestigen of uitsluiten dat Nederlandse commandotroepen rond dat tijdstip op de locatie van het schietincident aanwezig waren? Kunt u in het bevestigende geval toelichten wat zij daar deden?

3

Hoe verklaart u de afwijkingen tussen het relaas van de Duitse ex-militair Wohlgethan in zijn boek «Endstation Kabul» en uw antwoorden aan Argos over de betrokkenheid van Nederlandse commando's bij het

schietincident? Kunt u daarbij ingaan op in ieder geval de volgende elementen:

a. uit het relaas van Wohlgethan:

i. dat een team van Nederlandse commandotroepen waarvan hij deel uitmaakte op klopjacht was op 12 ontsnapte gevangenen,
ii. in de buurt van de locatie van het incident schoten hoorde,
iii. mensen zag wegrennen,
iv. en via een radiobERICHT werd gewaarschuwd voor de aanwezigheid van nog een team van het Korps Commando-troepen (KCT) in de buurt;

b. uit uw antwoorden:

i. dat Nederlandse commandotroepen pas na het incident voor het eerst melding ervan kregen,
ii. en vervolgens op verkenning gingen om eventuele andere ontsnapte gevangenen op te sporen in de omgeving?

4

Kunt u expliciet bevestigen dat de Duitse commando Wohlgethan deel uitmaakte van de Nederlandse KCT-eenheid? Zo ja, om welke redenen hebt u toegestaan dat een Duitse commando deel uitmaakte van een Nederlandse eenheid? Hoe vaak is dat gebeurd? Is dat thans nog steeds het geval? Wat zijn daarvan de juridische en politieke consequenties in het geval van gebruik van geweld? Indien nee, hoe verklaart u dat Wohlgethan een uitgebreide versie

van de gebeurtenissen in zijn boek opneemt?²

5

Hoe beoordeelt u in het licht van de Argos-uitzending uw antwoorden van 18 januari 2008 op schriftelijke vragen over hetzelfde incident?³

6

Beschikte de Koninklijke Marechaussee (KMAR) over het in de uitzending genoemde «Patrol Report 411» dat de KCT van het incident opmaakte? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat heeft de KMAR ermee gedaan?

7

Hoe beoordeelt u de betrokkenheid van de Afghaanse veiligheidsdienst NDS bij de ontsnapping van de gevangenen en het schietincident?

8

Deelt u het oordeel dat hier sprake was van een standrechtelijke executie en dat dit een zeer ernstige schending van het internationale recht en de mensenrechten betreft? Zo nee, waarom niet?

9

Waarom is destijds gekozen voor een passieve woordvoeringslijn?

10

Waarom zijn de stukken met betrekking tot de betrokkenheid van de KCT als «staatsgeheim» gekwalificeerd? Zijn alle operaties

van de KCT staatsgeheim? Zo nee, wat zijn de criteria voor classificatie?

11

Hoe verklaart u dat de in de uitzending genoemde stukken inmiddels «zoek» zijn?

Toelichting

Deze vragen dienen ter aanvulling op eerdere vragen ter zake van de leden Heerts en Eijsink (beiden PvdA), ingezonden 7 oktober 2009 (vraagnummer 2009Z18243).

¹ Argos, 3 oktober 2009.

² Hoofdstuk «Auge in Auge met afghanischen Kämpfern», vanaf blz. 175.

³ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2007–2008, nr. 1376.

Nader antwoord

Nader antwoord van de ministers **Van Middelkoop** (Defensie) en **Hirsch Ballin** (Justitie) (ontvangen 10 maart 2010) Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2009–2010, nr. 1188

Hierbij bieden wij u aan de antwoorden op de nog niet beantwoorde schriftelijke vragen die zijn gesteld naar aanleiding van een schietincident op 7 augustus 2002 nabij Kaboel in Afghanistan. Het betreft de volgende vragen:

- De vragen 2 en van 5 van de leden Heerts en Eijsink aan de ministers van Justitie en van Defensie over de rol van Nederlandse militairen bij een actie op 7 augustus 2002 (ingezonden 7 oktober 2009, kenmerk 2009Z18243); de overige vragen van deze vragenreeks zijn beantwoord op 12 januari 2010 (Handelingen TK 2009–2010, aanhangsel nr. 1187).
- De vragen 1, 2, 3, 5, 6 en 8 van de leden Peters, Van Bommel en Pechtold aan de ministers van Defensie en van Justitie over de Argos-berichtgeving over een standrechtelijke executie op 7 augustus 2002 in de omgeving van Kaboel, Afghanistan (ingezonden 7 oktober 2009, kenmerk 2009Z18246); de overige vragenreeks zijn beantwoord op 12 januari 2010 (Handelingen TK 2009–2010, aanhangsel nr. 1188).
- De vragen 2 en 3 van het lid Peters aan de minister van Defensie en van Justitie over de Argos-berichtgeving over een standrechtelijke executie op 7 augustus 2002 in de omgeving van Kaboel, Afghanistan (ingezonden 29 oktober 2009, kenmerk 2009Z19963); vraag 1 van deze

vragenreeks is beantwoord op 12 januari 2010 (Handelingen TK 2009–2010, aanhangsel nr. 1189).

In de ochtend van 7 augustus 2002 is er bij de Afghaanse hoofdstad Kaboel een schietincident geweest waarbij elf ontsnapte gevangenen zijn doodgeschoten. Nederlandse militairen van de luchtmobiele infanteriecompagnie van ISAF waren kort na het incident ter plaatse. Zoals reeds uiteengezet in antwoord op schriftelijke vragen van het lid Van Bommel van 18 februari 2008 (Handelingen TK 2007–2008, aanhangsel nr. 1375) hebben de Nederlandse militairen van hun waarnemingen uitgebreid verslag gedaan aan de leiding van ISAF en aan het ministerie van Defensie in Den Haag. De Koninklijke marechaussee heeft in augustus 2002 een rapport van bevindingen opgesteld over het schietincident. Het Openbaar Ministerie (OM) concludeerde toen dat Nederlandse militairen niet bij het geweld betrokken waren geweest en dat hen derhalve niets te verwijten viel. Verder was het OM van oordeel dat Nederland geen rechtsmacht kon uitoefenen over eventuele Afghaanse verdachten aangezien dezen zich niet in Nederland bevonden. Het OM heeft in augustus 2002 dan ook besloten dat er onvoldoende aanleiding was een Nederlands strafrechtelijk onderzoek in te stellen. Naar aanleiding van berichtgeving in enkele media over de gebeurtenissen van 7 augustus 2002 heeft het Openbaar Ministerie begin november 2009 de Koninklijke marechaussee verzocht te bezien of deze berichtgeving niet eerder bekende informatie bevatte die tot nader onderzoek aanleiding zou kunnen geven. De Kamer is hierover onder meer geïnformeerd met de brief van 16 december 2009 (TK 2009–2010, 27 925, nr. 374) en tijdens het spoeddebat van die dag. Waar het in de berichtgeving vooral om ging was de vraag of militairen van het Korps Commandotroepen (KCT) aan het begin van de ochtend van 7 augustus 2002 getuige waren geweest van, of zelfs betrokken waren geweest bij dit schietincident. Dit zou mogelijk blijken uit foto's van de lichamen van de doodgeschoten personen. Het nader onderzoek heeft naar het oordeel van het Openbaar Ministerie geen enkele onderbouwing geleverd

voor de stelling dat ten tijde van de schietpartij KCT- of andere Nederlandse militairen ter plaatse zijn geweest. De foto's van de lichamen van de doodgeschoten personen zijn gemaakt door Nederlandse militairen, niet zijnde KCT-militairen, die ruim na afloop van het schietincident ter plaatse zijn gearriveerd. Het Openbaar Ministerie heeft dan ook geconcludeerd dat er geen sprake is van andere of nieuwe informatie dan al in 2002 bekend was, en dat er derhalve ook nu geen aanleiding is voor het instellen van een strafrechtelijk onderzoek.

1 en 2

Op 7 augustus 2002 was een groep Nederlandse militairen van de luchtmobiele infanteriecompagnie van ISAF getuige van de nasleep van een schietincident bij Kaboel waarbij elf ontsnapte gevangenen zijn gedood. De Nederlandse militairen hebben vanaf ongeveer 9.15 uur digitale en analoge foto's gemaakt van de lichamen. Al deze foto's zijn gemaakt door militairen van deze groep. In het rapport van bevindingen dat de Koninklijke marechaussee in augustus 2002 heeft opgesteld, zijn over deze foto's verklaringen opgenomen van de militairen die de foto's hebben gemaakt. Ook bevat het rapport van bevindingen afdrucken van al deze foto's en een lijst met een beschrijving ervan. De negen digitale foto's zijn in het bezit gekomen van Argos. De redactie van Argos heeft het Openbaar Ministerie afdrucken van deze negen foto's verstrekt, alsmede bestandsgegevens. Op een van deze foto's is gedeeltelijk een, niet herkenbare, Nederlandse militair te zien. Dit was een van de militairen van de luchtmobiele infanteriecompagnie. Het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) heeft de floppy disc onderzocht die de bronbestanden bevat van de digitale foto's of kopieën daarvan. Op de toen gebruikte Sony Digital Mavica-camera werden de opnamen opgeslagen op een floppy disc. De bestandstijden van de foto's op deze floppy disc liggen tussen 9.15 uur en 9.25 uur. Dit is consistent met het in 2002 opgestelde rapport van bevindingen van de Koninklijke marechaussee. De door de redactie van Argos aangeleverde informatie over haar foto's bevat bestandstijden

die, op de tweede nauwkeurig, precies drie uur eerder liggen dan de genoemde tijdstippen. Verder heeft de Koninklijke marechaussee tijdens het recente onderzoek uit twee andere bronnen ook digitale kopieën van de negen foto's gekregen. Deze kopieën bevatten weer andere bestandstijden, die echter eveneens een exact aantal uren afwijken van de bronbestanden. Volgens het NFI is de verklaring voor deze verschillen mogelijk gelegen in afwijkende tijdzones van de computers waarmee kopieën van de bestanden zijn gemaakt. De foto's van Argos leveren daarom geen nieuwe informatie op met de betrekking tot de gang van zaken rondom het schietincident. Een verdere onderbouwing voor de stelling dat de tijdsaanduidingen bij de foto's in het bezit van Argos niet kunnen kloppen is het gedetailleerde verslag van de Nederlandse compagniescommandant. Hij heeft daarin gemeld dat hij even na acht uur «s ochtends vanuit de verte troepenbewegingen op de plaats van het schietincident heeft gezien, en gewerschoten en ontploffingen van antitankgranaten heeft gehoord. Op dat moment bevond hij zich op anderhalf tot twee kilometer van de plaats van het schietincident. Het is aannemelijk dat het schietincident op dat moment, dus even na acht uur, heeft plaatsgehad. Het is derhalve hoogst onwaarschijnlijk dat de foto's van de doodgeschoten personen reeds tussen 6.15 uur en 6.25 uur zijn gemaakt. Zoals eerder uiteengezet waren militairen van het Korps Commandotroepen (KCT) die ochtend niet ter plaatse.

3

Het boek van de heer Wohlgethan is geheel voor rekening van de auteur. Het Openbaar Ministerie heeft geconstateerd dat de passages uit het boek grotendeels overeenkomen met het Patrol Report 411. Daarbij gaat het in het bijzonder om de alarmering van de KCT-eenheid bij het zoeken naar ontsnapte gevangenen, het aantreffen van bloedvlekken op verschillende locaties, de aanwezigheid van een Amerikaanse cameraploeg en de ontmoeting met ISAF-liaisons en een Amerikaan. Het OM heeft verder geconcludeerd dat uit de passages in het boek over het schietincident geen andere toetsbare informatie kan worden gedestilleerd, mede vanwege het ontbreken van tijdstippen en exacte

locaties, en dat het boek geen nieuwe informatie bevat met betrekking tot de gang van zaken. Er is daarom geen aanleiding te veronderstellen dat Nederlandse militairen al eerder betrokken zouden zijn geweest bij het schietincident dan tot op heden is gemeld.

Met betrekking tot de vermeende klopjacht naar ontsnapte gevangenen kan worden opgemerkt dat enkele uren na het schietincident KCT-militairen in opdracht van de ISAF-leiding een zoekactie naar nog meer ontsnapte gevangenen hebben uitgevoerd. Die actie heeft niets opgeleverd.

KCT-militairen hebben geen schoten gehoord en zagen geen mensen wegrennen omdat zij zich op het tijdstip van het schietincident, even na acht uur «s ochtends, nog op de ISAF-basis bevonden en zich voorbereiden op hun reguliere patrouilles. Zie hieromtrent verder het antwoord op de vragen 1 en 2. Over het in de vraag genoemde radiobericht is niets bekend.

5

Er is geen reden terug te komen op deze antwoorden, die overigens zijn verzonden op 18 februari 2008.

6

Zoals gemeld in de eerdere beantwoording van deze vraag van 12 januari 2010 beschikte de Koninklijke marechaussee in 2002 niet over dit Patrol Report. Het bedoelde Patrol Report is een kort verslag van de groep KCT-militairen die op 7 augustus 2002 aan het begin van de middag in opdracht van de ISAF-leiding op de plaats van het schietincident zijn geweest. Op dat moment waren de lichamen van de gedode personen al weggehaald door de Afghaanse autoriteiten. De Koninklijke marechaussee heeft het Patrol Report 411, alsmede andere documenten van het KCT over 7 augustus 2002, wel ontvangen ten behoeve van het recente onderzoek in opdracht van het Openbaar Ministerie.

8

Het is niet uitgesloten dat hier sprake was van standrechtelijke executies. Aangezien er echter geen Nederlandse militairen bij betrokken zijn geweest en de eventuele verdachten zich niet in Nederland bevinden, beschikt Nederland niet over rechtsmacht ten aanzien van

deze ernstige, mogelijk strafbare feiten.

Op 3 februari 2003 heeft de speciale VN-rapporteur over buitengerechtelijke executies, mw. Asma Jahangir, een rapport gepubliceerd over Afghanistan (E/CN.4/2003/3/Add.4). Het is aannemelijk dat de rapportages van de Nederlandse militairen aan de ISAF-commandanten bij dit VN-rapport een rol hebben gespeeld. Het VN-rapport berust mede op een bezoek dat de speciale VN-rapporteur in oktober 2002 aan Afghanistan heeft gebracht. Tijdens dit bezoek heeft zij onder meer een gesprek gehad met de juridisch adviseur van ISAF. In het VN-rapport wordt over het schietincident van 7 augustus 2002 opgemerkt dat er berichten zijn dat het hier zou gaan om een buitengerechtelijke executie van ongeveer zeven gevangenen tijdens een ontsnappingspoging. Het rapport stelt dat het niet duidelijk is hoe en door wie deze personen zijn gedood. De speciale rapporteur heeft geen informatie kunnen verkrijgen over het resultaat van een onderzoek dat door president Karzai zou zijn ingesteld, aldus het rapport.